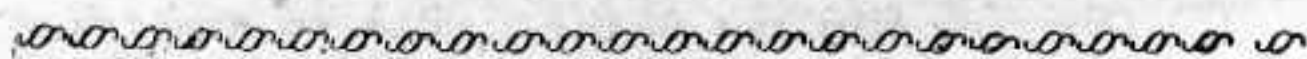

ξέων των, (καὶ ἐπομένως οἱ δοκιμασταὶ των), διὸ καὶ πολλάκις διηρέθιζον αὐτοὺς νὰ διαμάχωνται, καὶ τοὺς ἔβαλλον νὰ μαστιγόνωνται συναλλήλως. Καὶ οὕτω βλέποντες τὰς διαφόρους κλίσεις των, τοὺς προσδιώριζον εἰς τὴν ὁποίαν ἐμελλον νὰ καθέξωσι θεοὺς εἰς τὴν πολιτείαν. Διὰ μέσου δὲ τούτου ἡ Σπάρτη δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ ἡγεμὼν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ κατασταθῇ τασοῦτον περίφημος εἰς τὴν Ἱστορίαν διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς πειθαρχίαν.

Βουτζέλος.

(ἀκολουθεῖ).

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ.

ΛΙΘΟΓΛΥΦΙΑ. Ἄρθρ. β'.

Ἡ Ἱστορία τῆς Λιθογλυφίας ἔχει τὰς αὐτὰς μὲ τὴν Γλυπτικὴν διαφόρους ἐποχὰς καὶ τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν, τὴν πρόοδον καὶ τὴν παρακμὴν της. Ὅθεν κρίνομεν περιττὸν ν' ἀναφέρωμέν τι περὶ τούτων, διότι τὰ εἰς τὴν Γλυπτικὴν ῥηθέντα ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν Λιθογλυφίαν. Ἐξετάζομεν δ' ἤδη ἐν περιλήψει ποίας προόδους ἔκαμεν εἰς τὰ ἐπισημότερα τῆς ἀρχαιότητος ἔθνη, καὶ τὰ ἀξιολογώτερα αὐτῆς λείψανα.

Εἶναι πιθανώτατον ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν πολυτίμων λίθων οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ χαράττωσιν ἐπ' αὐτῶν ἀπλοῦς χαρακτῆρας μόνον ἢ σημεῖα. Ἡ Θεία Γραφή μᾶς παρέχει τὰς ἀρχαιοτέρας γνώσεις περὶ τῆς τέχνης ταύτης, μνημονεύουσα τὸ Ἐφὸδ καὶ τὸ περιστήθιον τοῦ Ἀαρῶν, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐπιγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ.—Ἐλαβον δὲ ἀναμφιβόλως οἱ Ἰσραηλιταὶ τὴν τέχνην ταύτην παρὰ

τῶν Αἰγυπτίων, μεταξύ τῶν ὁποίων προύδευσεν οὐκ ὀλίγον διὰ τὴν ὁποίαν ἀπέδιδον εἰς αὐτὴν θαυματουργὸν δύναμιν πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας. (*) Διὸ καὶ ἐχάρατον αὐτοὺς μετὰ Ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων, καὶ τοὺς μετεχειρίζοντο ὡς φυλακτῆρια Πολλοὶ δὲ τῶν λίθων τούτων διασώζονται, κοῖλον σχῆμα ἔχοντες πρὸ πάντων, ὡς τὸ τῶν καράβων (εἶδος κανθάρον). Οὐκ ὀλίγοι ἐκ τούτων ὅμως ἐξαράχθησαν μετὰ Χριστὸν, εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁποίων ἀνήκουσι καὶ οἱ λεγόμενοι Ἄβραξάς.

Μ' ὅλον ὅτι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐδίδοντο εἰς τὴν τέχνην ταύτην, δὲν ἔβασαν ὅμως διόλου εἰς τὴν τελειότητα

(*) Οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀρχαίοις ἔδειξιν οἱ πολυτίμοι λίθοι εἶχον τοιαύτην δύναμιν. Περὶ τῆς ἀρχῆς πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἔγιναν διάφοροι μυθώδεις διηγήσεις. Πολλοὺς δ' ἐφατάζοντο ἀκόμη καὶ ὅτι εἶχον ἰδιαιτέρας σχέσεις μετὰ τινος πλανήτου καὶ ἀστερισμοῦ, καὶ μετὰ τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Διὸ καὶ τὸν ἀνήκοντα εἰς τινὰ μῆνα λίθον ἐφόρουσαν ὡς φυλακτῆριον καθ' ὅλον τὸν μῆνα, ὑποθέτοντες ὅτι συνέτεινεν εἰς τὴν ὠραιότητα, τὴν ὑγείαν, τὰ πλούτη, τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν των. Οὕτως ὁ σάπφειρος ἦτο διὰ τὸν Ἀπρίλιον, ὁ ἀχάτης διὰ τὸν Μάιον, καὶ ὁ σμάραγδος διὰ τὸν Ἰούνιον. Διάφοροι λίθοι ἀκόμη ὑπετίθεντο ὅτι εἶχον ἰδιαιτέραν δύναμιν, ὡς ὁ σμάραγδος ἦτον ὡς ἀντίδοτον εἰς τὸ κώνειον, καὶ προφυλακτικὸν τῆς μελαγχολίας, ὁ ἀμέθυστος, καὶ τὴν μέθη, ἂν ἐφόρουσαν αὐτὸν ὡς φυλακτῆριον, ἢ τὸν μετεχειρίζοντο ὡς ποτήριον, ὁ ἀνδραξὴ πυρωπὸς ὑπετίθετο ὅτι ἔδιδε χαρὰν καὶ ἀπεσόβει τὰ κακὰ ἐνύπνια. Τὴν αὐτὴν ἰδίαν εἶχον καὶ οἱ Ἀραβες καὶ ἄλλα Ἀνατολικά ἔθνη, καθὼς ἀκόμη καὶ οἱ Ἑβραῖοι κατὰ τὸν μεσαιῶνα οὔτινες καὶ ἐθεώρουσαν ὡς οὐσιωδέστερον μέρος τῆς Φυσικῆς τὴν γνώσιν τῶν τοιούτων ἰδιωμάτων τῶν πολυτίμων λίθων. Ὁ Μάρβodus, μοναχὸς τῆς ΙΒ. ἑκατονταετηρίδ., γενόμενος ἀπολόγως ἐπίσκοπος Ῥηνῶν, ἔγραψε ποίημα Λατινιστ., Περὶ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τῶν πολυτίμων λίθων. Δώδεκα πολυτίμοι λίθοι ἐθεωροῦντο ὡς σύμβολα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, καὶ ἐκαλοῦντο λίθοι τῶν Ἀποστόλων. Ἐλαβον δὲ τὴν νύξιν τούτου ἐκ τῶν δώδεκα λίθων οὔτινες παρίστανται τὰς δώδεκα φυλάς εἰς τὸ περιπτῆθιον τοῦ Δαβὶν, καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (ΚΑ. 14, 19, 20) λεγομένων, ἔνθα τὰ τεῖχη τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ παρίστανονται ὡς θεμελιωμένα εἰς δώδεκα πολυτίμους λίθους, ἐπιγεγραμμένους μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων τοῦ ἀρρίου.

αὐτῆς. Διότι οἱ δι' ἀναγλύφων κεχαραγμένοι λίθοι ἦσαν ὀλιγώτερον συνηθέστεροι παρ' αὐτοῖς ἢ παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις.

Παρὰ τοῖς Αἰθίοφι καὶ τοῖς Πέρσαις καὶ ἄλλοις ἔθνεσι τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἡ Λιθογραφία ἐγνωρίζετο κατὰ ἀρχαιοτάτους χρόνους, διότι οἱ γεγλυμμένοι αὐτῶν λίθοι ἀναφέρονται παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων συγγραφέων. Διαφόρων δὲ εἰδῶν Περσικοὶ λίθοι ὑπάρχουσιν ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον. Ἄλλ' οἱ Ἑτρούριοι ἔκαμαν πλειοτέρας εἰς αὐτὴν προόδους. Οὗτοι δὲ ἢ ἐδανείσθησαν τὴν τέχνην ταύτην παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ἐμιμήθησαν τὸν Αἰγυπτιακὸν τρόπον, καὶ ἔγλυψαν καὶ οὗτοι τοὺς λίθους των, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν καράβων. Δὲν ἠδυνήθησαν μ' ὅλον τοῦτο νὰ φθάσωσι διόλου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τελειότητα, καὶ ἐκ τῶν διασωζομένων λειψάνων αὐτῶν ἐλάχιστον μέρος εἶναι ἀληθῶς τῶν Ἑτρουρίων, τὰ δὲ πλειότερα εἶναι Ἑλληνικά.

Ἄν οἱ Ἕλληνες ἐδανείσθησαν τὴν τέχνην ταύτην ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἶναι ἀμφίβολον, καθότι διόλου δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν θετικῶς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔγινε γνωστὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πιθανώτατα ἔχει τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μὲ τὴν Γλυπτικὴν, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰρωϊκοῦ πολέμου ἦτο γνωστὴ, μ' ὅλον ὅτι ἀμφιβάλλει περὶ τούτου ὁ Πλίνιος. Ἀναφέρει δὲ οὗτος καθὼς καὶ ἄλλοι ἀκόμη, ὡς τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἔργον τῆς Λιθογραφίας, τὴν σφραγίδα τοῦ Πολυκράτους, βασιλέως τῆς Σάμου. (*)

Ἡ Λιθογραφία ἔφθασεν εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν τῆς

(*) Τὸ δακτυλίδιον τοῦτο ἦτο σμάραγδος ἢ σαρδόνιξ ἐφ' οὗ ἦτο γεγλυμμένη λύρα. Τὸ ἀναφερόμενον περὶ αὐτοῦ εἶναι πασίγνωστον, ὅτι δηλαδὴ ἠφθείς παρὰ τοῦ Πολυκράτους εἰς τὴν θάλασσαν, μετεκομίσθη εἰς αὐτὴν διὰ τινος ἰχθύος προσφερθέντος εἰς τὴν τράπεζάν του. Ὁ γλύψας αὐτὸν τεχνίτης ἦτο Θεόδωρος Σαμῖος, ὅστις ἠνθεῖ περὶ τὰ 580 πρ. Χρ. Ἡ τέχνη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτον ἀτελής, ἀλλ' ἀκολουθῶς προώδευσε μ. ἀπίσταντοι ταχύτητα.

τελειότητός της περί τούς χρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἦνθ' οὗ περίφημος Πυργοτέλης. Καί, καθὼς μόνος ὁ Ἀπελλῆς ἐσυγχωρεῖτο παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ ζωγραφῆσῃ τὴν εἰκόνα του, καὶ ὁ Λύσιππος νὰ γλύψῃ τὸ ἄγαλμά του, οὕτω καὶ ὁ Πυργοτέλης μόνος ἠδύνατο νὰ τὸν χαράξῃ εἰς τὸς λίθους. Συγχρόνως δ' ἔζη καὶ ὁ Σώστρατος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου διαμένει ἀκόμη εἰς τινὰς τῶν σώζομένων λίθων. Μεταγενέστεροι τούτων ἦσαν ὁ Ἀπολιωνίδης καὶ Κρόνιος, ἰκανῶς περίφημοι καὶ οὗτοι. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι λιθογλύφοι ἀπαντῶνται εἴτε εἰς διασωζομένους λίθους, εἴτε εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων.

Οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἔκαμαν οὐδεμίαν σχεδὸν πρόοδον εἰς τὴν Λιθογλυφίαν, διότι ἂν καὶ οἱ γεγλυμμένοι λίθοι ἐτιμῶντο μεγάλως παρ' αὐτοῖς, κυρίως ὅμως ἦσαν ἔργα Ἑλληνικῶν χειρῶν. Διοσκορίδης καὶ Σόλων ἦνθ' οὗ εἰς τὴν τέχνην ταύτην κατὰ τούς χρόνους τοῦ Αὐγούστου. Οἱ κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν τρόπον μ' ὄλον τοῦτο γεγλυμμένοι λίθοι (γνωριζόμενοι πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἐνδουμασίας) δὲν τιμῶνται τοσοῦτον ὅσον οἱ Ἑλληνικοὶ — Οὔτε εἶναι δὲ χρεῖα νὰ σημειώσωμεν ὅτι καὶ ἡ τέχνη αὕτη παρήκμασε ταῦτοχρόνως μὲ τὰς λοιπὰς. Καὶ μ' ὄλα ταῦτα ὅμως καὶ κατὰ τούς μέσους χρόνους ἡ Λιθογλυφία δὲν παρημελεῖτο, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνήκουσιν οἱ λεγόμενοι Ἀβραξᾶς, ὡς προεῖρηται.

Ἀκολούθως θέλομεν ὑποσυνάψαι τὰ ἐπισημότερα κείμενα τῆς Λιθογλυφίας.

Σημ. Ἡ κίβρις Ἀβραξᾶς μεθερμηνευομένη κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν δύναμιν τῶν γραμμάτων, σημαίνει 365, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Λέγεται ὅτι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπό τινα κίβριτον τῆς Β'. Ἐκατονταετ. καλούμενον Βασιλείδην, ὅς τὸς ἐβεβαίονεν ὅτι ὑπῆρχον 365 οὐρανοὶ (*). Οἱ δὲ ἐγγλυμένοι λίθοι διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἔγιναν ἀκόλουθως ἀπὸ τούς ὑπαδούς του, καὶ προσδιωρίσθησαν ὡς φυλακτῆρια. Μέγας ἄρθμος αὐτῶν διασώζεται εἰς

() Ὁ Βασιλείδης ἐδόξαζεν ὅτι ἀπὸ τὸ ἀγένητον Ὄν, τὸν πατέρα τῶν Ὄλων [τὸν ὁποῖον καὶ ὠνόμαζεν Ἀβραξᾶς] ἐξῆλθεν ὁ

τά Μουσεια τῆς Εὐρώπης. Ὁ δὲ Μοντφρανκωνίος διαίρει τοὺς λίθους
 τούτους εἰς ἑπτὰ κλάσεις. α. Οἱ ἔχοντες κεφαλὴν ἀλέκτορος, με σῶμα
 ἀνθρώπινον καὶ εἰς τοὺς δύο πόδας ὄφεις. β. Οἱ ἔχοντες κεφαλὴν
 ἢ σῶμα λιοντος, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον με ἐπιγραφὴν Μίθρας
 γ. Οἱ μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἢ τὸ σχῆμα τοῦ Σεράπιος. δ. Οἱ ἔχοντες
 τὸν Ἀνουβιν, ἢ ὄφεις, ἢ σφιγγας. ε. Οἱ ἔχοντες ἀνθρώπινα σχήμα-
 τα μετὰ ἢ ἀνὴν πτερῶν. στ. Οἱ ἔχοντες ἐπιγραφὰς ἀνευ σχημά-
 των. ζ. Οἱ ἔχοντες τερατώδη σχήματα. Ἡ λέξις Ἀβραξᾶς ἢ Ἀ-
 βρασαξ ἀπαντᾶται εἰς ὀλίγους τινας. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι
 καὶ τὰ γράμματα Ι Α Ω, τὰ ὑποία φαίνεται ὅτι σημαίνουσι τὸ ὄ-
 νομα τοῦ Ἰψιστου, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἡ λέξις Ἀδωναὶ εὐρί-
 σκεται εἰς τινας. Ἡ μυστηριώδης λέξις ΑΒΡΑΘΑΔΑΒΡΑ ὑποτί-
 θεται ὅτι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως. Καὶ δι' αὐτῆς
 δὲ κατεσκευάζον φυλακτήριον, γραφόντες τὰ γράμματα εἰς τρόπον
 ὥστε νὰ κάμωσι πλάγιον κώνον ἢ τρίγωνον, κατὰ τὰ ἐν χρήσει τὴν
 σημερινὸν φυλακτήρια (Τουρκ. Χαμαιλ.), καὶ ὅλη μὲν ἡ λέξις ἦτον
 ἐπὶ τῆς βάσεως, ἀκολουθῶς δ' ἀφῆρειτο εἰς τὴν δευτέραν σειρὰν ἐν
 γράμμα ἐκ τοῦ τέλους, εἰς τὴν τρίτην ἄλλο, καὶ οὕτω καθεξῆς,
 μέχρις οὗ ἡ κορυφή τοῦ τριγώνου εἶχε μόρον τὸ Α

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἕτερα κλάσις γεγλυμμένων λίθων, ἐνίοτε κα-
 λουμένων Σωκρατικῶν. ἔχουσι δὲ οὗτοι κεφαλὰς διαφόρων
 ζώων συνηνωμένων μετὰ σχήματος ἢ ποδῶν Ἀλέκτορος, ἢ τὰ τοι-
 αῦτα, ἐν οἷς εὐρίσκεται καὶ κεφαλὴ ὁμοιάζουσα τὸν Σωκράτην, ἐξ οὗ
 καὶ τὸ ὄνομα.

Ἡ ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΩΝΥΜΙΩΝ.

Οἱ Ῥωμαῖοι πρῶτοι εἰσήξαν τὴν χρῆσιν τῶν κληρονό-
 μικῶν ὀνομάτων, ὅτε συνηνώθησαν μετὰ τῶν Σαββίνων.
 Διότι ὡς ἐπιβεβαίωσις τῆς συνθήκης αὐτῶν ἦτον οἱ μὲν
 Ῥωμαῖοι νὰ προσθέσωσιν ὀνόματα Σαββινικὰ εἰς τὰ ἑ-
 διά των, οἱ δὲ Σαββῖνοι. Ῥωμαϊκὰ Ἰαῦτα δὲ τὰ νέα
 ὀνόματα ἔγειναν οἰκογενειακὰ ἢ ἐπωνύμια, τὰ δὲ πρῶτά
 των ἔμειναν προσωπικά.

Ὁ Νους, καὶ ἐκ τοῦ Νοῦς ὁ Λόγος, καὶ ἐκ τοῦ Λόγου, ἡ φρόνησις,
 δύναμις καὶ Σοφία. Ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ ἀρχαί, αἱ ἐξουσίαι καὶ οἱ Ἄγγε-
 λοι, καὶ ἐκ τῶν Ἀγγέλων, ὁ ἀνώτατος οὐρανός καὶ ἕτεροι Ἄγγελοι.
 Παρὰ τούτων δ' ἐγένεν ὁ δεύτερος οὐρανός καὶ ἄλλοι ἄγγελοι, καὶ
 παρὰ τούτων, τρίτος οὐρανός καὶ ἄλλοι ἄγγελοι, καὶ οὕτω καθεξῆς,
 μέχρι τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου, τοῦ φαινομένου, διὸ καὶ ἔλεγεν
 ὅτι ὁ Ἐνιαυτός ἔχει 365 ἡμέρας.